

er af meget væsentlig Betydning for Skolevæsenets Udvikling og Fremme. Men, for at saadanne dygtige og dannede Mænd haade kunne være tilstede i fornødent Antal og ogsaa med Sikkerhed og uden Bekymring for Fremtiden fra Ungdommen af kunne hellige deres Liv og Kræfter til Almue-skolevæsenets stille og stadige Gjærning, saa vil det vistnok være gavnligt og hensigtsmæssigt, at der drages Omforgen for deres Oplærelse og Dannelse, at der tilføres dem Udfigt til regelmæssig og efter Omstændighederne passende Besordring, at der ogsaa gives dem Udfigt til en passende offentlig Understøttelse eller Pension, saavel for dem selv, naar de engang enten paa Grund af Alderdom eller af Træthed ikke kunne arbejde mere, og derfor maae vige Pladsen for yngre Mænd, som ogsaa for dem, de muligt maatte efterlade i trange Kaar, naar de engang gaae bort herfra. Men, for at alt Dette kan holdes i Orden og Forbindelse, og, for at jeg skal sige det med Korthed, holdes i System og Sammenhæng, saa er det nødvendigt, at Staten har den største Andeel deri. Det vil ikke kunne skee uden Statens umiddelbare Indvirkning og Medvirken. Naar der altsaa er Tale om Kaldsretten eller Indstillingsretten, mellem hvilke to Ting Lovforslaget ikke nærmere bestemmer Forholdet, saa skal jeg være ganske enig med den ærede Forslagsstiller i, at dette er Noget, som maaskee først trænger til en nærmere Ordning; men derimod kan jeg ikke være enig med ham i, at denne Indstillingsret eller denne Kaldsret fordeles omkring til Sogneforstanderskaberne, eller at den i det Hele spredes mere, end nu er Tilfældet. Jeg antager derimod, at den meget mere maa samles til en Enhed hos en højere Autoritet, enten for hele Landet eller dog for meget store Kredse (Hør!). Hos en saadan Autoritet, som kan have Oversigt over de samtlige sammengribende Forhold, og som bør staae Staten og Lovene til Ansvar, bør da henlægges, jeg vil ikke saameget sige en Kaldsret, som meget mere en Kaldspligt, en Forpligtelse til at besikke Lærere efter de almindelige Regler og Forfrister, som Staten derom maatte finde det hensigtsmæssigt at bestemme og lade udgaae. Naar derimod, hvad

Forslaget vil have, Kaldsretten skulde henlægges til Sogneforstanderskaberne, saa troer jeg ikke, at Skolelærerstanden i Almindelighed kunde være tjent dermed. Den vilde ikke dermed vinde Noget i Selvstændighed, og den vilde heller ikke faae en bedre Udfigt til Understøttelse ovenfra, og, hvad der saaledes ikke vilde være til Gavn for Skolelærerstanden, vilde vistnok heller ikke være til Baade for Undervisningen eller for Ungdommen. Heller ikke for Communen troer jeg, at denne Forholdsregel vilde være til væsentlig Nytte eller særdeles stor Behagelighed; ikke at tale om den Uenighed og den Meningsforskiel, som herved saare let kunde reise sig, vilde der jo ved saadanne Leiligheder meget ofte blive taget saadanne Hensyn, og saadanne Omstændigheder blive gjort gjældende, der ikke burde gjøres gjældende. Man mangler jo ikke Exempler paa, at et Sogneforstanderskab eller en Commune undertiden har indgivet Andragende om at erholde en Mand, med hvem de maaskee dog ikke havde kunnet være tjente, eller som maaskee efter rigtige Principer ikke kunde komme i Betragtning; men heraf vilde den almindelige Følge være, at paa saadanne Steder, hvor Sogneforstanderskaberne manglede den fornødne Sagkundskab, vilde Skolevæsenet lide derunder, og paa andre Steder, hvor Sogneforstanderskaberne ikke blot havde den fornødne Sagkundskab, men ogsaa en tilstrækkelig Iver, for at fremme Alt til det Bedste, der vilde en udvidet og forbedret Undervisning blive mere byrdefuld og betoskelig. Man tænke f. Ex. paa, hvilke Udgifter Almue-skolevæsenet kræver her i Byen, hvor dog saa megen Intelligents staaer til Communens Tjeneste og Raadighed, og hvor dog saa mange andre Forhold tjene til at lette og fremme Hensigten. Men hvorfra skulde vel en Landcommune tage de fornødne personlige Kræfter, uden ved særegne Pengetilskud og Dpoffresler. For Staten falder dette meget lettere, den sender og beskifter unge Mænd, der ansættes som Hjælpearere og i meget smaa Embeder, der tjene i en lang Række af Aar for en ringe Løn, fordi de under denne Betingelse have Udfigt til noget Bedre, og denne Udfigt tjener da til at holde Lysten vedlige og Modet opret, og den hindrer